

- NAGY Gy. 1960. A Körösök vízrendszere és szabályozása. – Földr. Közl. 84. (8.) 1. pp. 89–93.
- NAGY I.–SCHWEITZER F.–ALFÖLDI L. 2001. A hullámtéri hordalék-lerakódás (övezet). Vízügyi Közlemények, 83. 4. pp. 539–564.
- SCHWEITZER F.–NAGY I.–ALFÖLDI L. 2002. Jelenkori „övezet”, parti gát-képződés és hullámtéri lerakódás a Közép-Tisza térségében. – Földr. Ért. 51. 1–4. pp. 257–278.
- SCHWEITZER F. 2001. A magyarországi folyószabályozások geomorfológiai vonatkozásai. Folyóink hullámtereinek fejlődése, kapcsolatuk az árvizekkel és az árvízvédelmi töltésekkel. – Földr. Ért. 50. 1–4. pp. 63–72.
- SOMLYÓDY L. (szerk.) 2000. A hazai vízgazdálkodás stratégiai kérdései. – MTA Vízgazdálkodási Tudományos Kutatócsoportja, Budapest, pp. 52–60.
- SOMOGYI S. 1961. Hazánk folyóhálózatának fejlődéstörténeti vázlata. – Földr. Közl. 85. (9.) 1. pp. 25–50.
- SOMOGYI S. 1967. Az ármentesítések és folyószabályozások (vázlatos) földrajzi hatásai hazánkban. – Földr. Közl. 91. (15.) 2. pp. 145–158.
- SOMOGYI S. (szerk.) 2000. (A XIX. századi folyószabályozások és ármentesítések földrajzi és ökológiai hatásai Magyarországon. – MTA Földrajztud. Kutatóintézet, Budapest, pp. 57–80.
- SZÉCHENYI I. 1846. Eszmetöredékek, különösen a Tisza-völgy rendezését illetőleg. – Pest, 73 p.
- SZLÁVIK L. 2002. Árvízvédelem. – In: SOMLYÓDY L. (szerk.): A hazai vízgazdálkodás stratégiai kérdései. Budapest, MTA, pp. 205–244.

PROBÁLD FERENC: Amerika regionális földrajza. Egyetemi és főiskolai tankönyv, Trefort Kiadó, Budapest, 2004. 360 o.

Alig múlt fél évezrede, hogy az Újvilág, az amerikai kontinens, az európai felfedezők, majd hódítók (és főként megbízói) érdeklődésének homlokterébe került. A két – egyesek szerint három – részre tagolható kontinensen létrejött országok különböző fejlődési pályán haladtak, különböző fejlettségi szintre jutottak. Közülük az Észak-Amerika országai – az Angol-Amerika – (USA, Kanada) a legfejlettebbek közé emelkedtek, az USA pedig nemcsak a világ vezető gazdasági hatalmává nőtte ki magát, hanem erre építve – mai egypólusú világunkban – politikai és katonai téren is domináns tényezővé vált. A kontinens másik felén Latin-Amerikában pedig közepesen és gyengén fejlett országok sorjáznak az USA periférikus tereiként, sajátos szerepkörökben. Mindezek elegendőek ahhoz, hogy felkeltsék az érdeklődők figyelmét az Amerika regionális földrajza c. tankönyv iránt.

A munka egy jelentős tankönyvsorozat tagjának tekintendő (l. Európa regionális földrajza; Ázsia, Ausztrália és Óceánia földrajza; Afrika és a Közel-Kelet földrajza). A sorozat kezdeményezője, szellemi atyja, a kötetek tartalmi frissítésének ösztönzője PROBÁLD professzor újított-e az újabb kötet szerkezetén, szakmai vonalvezetésén a korábbi kötetekhez képest? A kérdésre a válasz egy határozott igen.

A korábbihoz viszonyítva határozott változást jelent, hogy a kontinens és a rajta ülő országok természeti földrajzának bemutatása elmarad. Ezt nem pótolhatja HORVÁTH GERGELY remekül összeállított 6 oldalas összefoglalója a kontinensről, ill. néhány ország esetében az összefüggések megértése érdekében közreadott tömör természetföldrajzi ismeretanyag. E változás negatívumként és pozitívumként is értékelhető. Egyrészt hiányzik a fentebb említett kötetekben megszokott szűkebb vagy tágabb terjedelmű természetföldrajzi ismeretanyag, másrészt megítélhető úgy is, hogy a kötet karakteresebbé, homogénizálttá vált a csak társadalomföldrajzi ismeretanyaga miatt.

Jelentős szerkesztői, szerzői döntésnek tekinthető az ismeretanyag területi korlátainak meghatározása is. A kötet terjedelmének 1/3-a ugyanis az Amerikai Egyesült Államokkal, mintegy 1/4-e négy országgal – Kanada, Mexikó, Argentína, Brazília – foglalkozik, és kevesebb mint fele terjedelem marad az általános ismeretanyagra és 25 ország bemutatására. Figyelemre méltó szerkesztői döntésnek tűnik, az ún. „egypercesek” (pl. Belize, Guatemala, Nicaragua, Salvador) közlése. Ezek terjedelme jórészt nem több egy lexikon-szócikkénél, de tartalmuk kiválóan jellemzi az adott „törpe” sajátosságait.

Végül a változásokkal kapcsolatban megemlítem azt is, hogy a gazdag és jól válogatott irodalom mellett először jelennek meg fontos nemzetközi szervezetek, intézmények internetcímei, amelyek gazdag, és frissített információkat adnak az amerikai kontinensről és országairól.

A tankönyv tartalmának szakmai mélységét, az információk szelekcióját és logikai rendbe illesztését PROBÁLD F. Amerikai Egyesült Államokról készült munkája alapozza, egyben mintázza szerzőtársainak is. A több mint 100 oldalas írás szakmailag alapos, pontos, lényegre törő. A népesedési folyamatokról, a lakosság összetételének változási tendenciáiról, a multikulturális hatásokról, a szegregációról, a települések fejlődéséről, sajátosságairól szerezhetünk korszerű szakmai ismereteket.

Jó összefoglalót kapunk a három szektorú gazdaságról, fejlődési sajátosságairól, jelentőségéről. E helyen azonban meg kell jegyezni, hogy az egyes szektorokkal nem a nemzetgazdasági jelentőségüknek megfelelő terjedelemben foglalkozik. Így pl. a mezőgazdaság és az ipar közel azonos terjedelmet „érdemelt” (összesen 36 oldalt), viszont a hazai össztermék előállításában kiemelkedően a legjelentősebb tercier szektorra mindössze 11 oldal jut (és ebből is 4 és fél oldal táblázat és ábra). Az USA regionális földrajza c. fejezet kiválóan sikerült, szakmai szemléletmódját, a szelektált információk rendezését és leírásának kiérleltetését külön is tanítani lehetne. E minősítést még a Baillytól és szerzőtársaitól átvett ábra sem tudja megváltoztatni.

PROBÁLD professzoron (és a már említett HORVÁTH Gergelyen) kívül rövidebb területű könyvrészletek elkészítésében még négyen működtek közre, és mindannyian latin-amerikai országok bemutatásában jeleskedtek. Közülük SZEGEDI NÁNDOR (31 oldal) PROBÁLD F. kortársa, míg JENEY LÁSZLÓ (30 oldal), JUHÁSZ KRISZTA (19 oldal) és SZABÓ PÁL (65 oldal) a szerkesztő tanítványai. Munkájuk részben a kiforrott szakírói tapasztalatokat, részben a tehetséges fiatalok és az igényes szerkesztő együttműködésének eredményeit demonstrálják.

Külön kell szólni arról, hogy a munka a tankönyvekkel szemben támasztott követelményeknek megfelel-e? A kérdésre itt is határozott igennel válaszolhatunk. Nemcsak a kötetet jegyző szerző-szerkesztő, hanem a fentebb felsorolt társszerzők által készített könyvrészletek tartalmának szelekciója, logikai vonalvezetése és az ok-okozati összefüggések bemutatása egyaránt jó minősítést érdemel. A könyv szakmai erényei mellett kiemelendő olvasmányossága is, ami a tanulhatóságot is megkönnyíti. A leírtak értelmezését, az egyes jelenségek térbeliségét, a szöveg jobb megértését 28 táblázat és 73 szépen kivitelezett ábra, ill. térképanyag segíti.

Úgy gondolom, hogy szakmánk nevében gratulálhatok PROBÁLD professzornak és szerzőtársainak nemcsak az Amerika regionális földrajza c. kötethez, hanem ahhoz is, hogy ezzel teljessé vált a regionális (társadalom)földrajzzal foglalkozó sorozat. E nagy és igényes munka szakmánk irodalmának megbecsült kötetei már ma is. Bizonyos, hogy sokan fognak belőle tanulni, a földrajz iránt érdeklődők pedig új ismereteket szerezni.

PERCZEL GYÖRGY